



Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2008

GRÉIGIS ÁRSA — GNÁTHLEIBHÉAL

(400 marc)

AM: 3 Uair

A.

(Chuaigh Alastar, a bhí ina dhrochfhear cruu, i gceann cúraim mar rialtóir ar Thessaly. Maraíodh é agus é ina chodladh i gcomhcheilg a raibh baint ag a bhean léi, a rinne an plean don dúnmharú, agus ag a deartháireacha a rinne an gníomh.)

ἐπεὶ δ' ὁ Ἀλέξανδρος παρέλαβε τὴν ἀρχήν, χαλεπὸς μὲν Θετταλοῖς ταγὸς ἐγένετο, χαλεπὸς δὲ Θηβαίοις καὶ Ἀθηναίοις πολέμιος, ἄδικος δὲ ληστὴς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. αὐτὸς δ' αὖ ἀποθνήσκει, αὐτοχειρία μὲν ὑπὸ τῶν τῆς γυναικὸς ἀδελφῶν, βουλῇ δὲ ὑπ' αὐτῆς ἐκείνης. τοῖς τε γὰρ ἀδελφοῖς ἢ γυνὴ ἐξηγγειλεν ὡς ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιβουλεύει αὐτοῖς καὶ ἔκρυψεν αὐτοὺς ἔνδον ὄντας ὅλην τὴν ἡμέραν· καὶ ἐπεὶ κατεκοίμισεν τὸν Ἀλέξανδρον μεθύοντα, τὸ ξίφος αὐτοῦ ἐξήνεγκεν. ὡς δ' ἦσθετο τοὺς ἀδελφούς ὀκνοῦντας εἰσέναι ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον, εἶπεν ὡς εἰ μὴ ἤδη πράξειεν, ἐξεγερεῖ αὐτόν. ὡς δ' εἰσηλθον, ἡ γυνὴ ἐπισπάσασα τὴν θύραν εἶχετο τοῦ ῥόπτρου, ἕως ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ.

XEINEAFÓN (70)

χαλεπός: cruu. Θετταλός: duine de mhuintir Thessaly. ταγός: rialtóir. ληστής: robálaí.
αὖ: ina s(h)eal. αὐτοχειρία: “i ndúnmharú”. βουλῇ: “i gcomhcheilg”.
ἐπιβουλεύω (+ Tuiseal Tabharthach): beartaím comhcheilg i gcoinne. κατακοιμίζω: cuirim a chodladh.
μεθύω: táim ar meisce. ξίφος: claíomh. ὀκνέω: táim idir dhá chomhairle. ἐξεγερεῖ: “dúiseoidh sí”.
ἐπισπάω: dúnaim. ῥόπτρον: boschrann dorais.

B.

(Agus milleán á chur orthu as an gcogadh, ruaigeann na hAithnigh muintir Aegina as oileán Aegina, agus cuireann siad cóilínigh dá gcuid féin ina n-áit. Mar mhalairt ar chabhair a fuair siad uatha roimhe sin, thug muintir Lacedaemóine baile Thyrea do mhuintir Aegina a bhí díbrithe.)

τῶ δ' αὐτῶ θέρει τουτῶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέστησαν ἐξ Αἰγίνης τοὺς Αἰγινήτας, αὐτοὺς τε καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐπικαλέσαντες αὐτοὺς οὐχ ἥκιστα αἰτίους εἶναι τοῦ πολέμου· καὶ ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο τοῖς Ἀθηναίοις, πέμψασιν ἐποίκους, ἔχειν τὴν Αἰγίναν, ἐπικειμένην τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ ἐξέπεμψαν οὐ πόλλω ὕστερον τοὺς ἐποίκους ἐς αὐτήν. τοῖς δ' Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι, διότι ἑαυτῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμόν καὶ τὴν ἐπανástασιν τῶν Εἰλώτων. ἡ δὲ Θυρεᾶτις γῆ μεθορία τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς ἐστίν, ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐνταῦθα ᾤκησαν, οἱ δ' ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

ΤΥΙCÍDIDÉAS (70)

θέρος: samhradh. ἀνίστημι: cuirim iallach (ar dhuine) dul ar imirce. ἐπικαλέω: cuirim ina leith.
ἥκιστα: is lú. ἀσφαλής: sábháilte. ἐποίκος: cóilíneach.
ἐπικείμενος (+ Tuiseal Tabharthach): suite ar chósta. νέμομαι: tá agam. εὐεργέτης: bronntóir.
ὑπό: thart ar an am a. σεισμός: crith talún. ἐπανástασις: éirí amach. Εἰλώτης: Héalóta.
Θυρεᾶτις: de Thyrea. μεθορίας (+ Tuiseal Ginideach): ar an teorainn idir.
καθήκω: tagaim anuas, sroichim. σπείρω: scaipim.

C.

(Bagraíonn Menelaus an bás ar mhac Andromache mura bhféagfaidh sí an altóir agus dealbh an bhandé, áit ar lorg sí cosaint i gcoinne ghráin iníon Menelaus.)

ἤκω λαβῶν σὸν παῖδ', ὃν εἰς ἄλλους δόμους
λάθρα θυγατρὸς τῆς ἐμῆς ὑπεξέθου.
σὲ μὲν γὰρ ἤνυχεις θεᾶς βρέτας σώσειν τόδε,
τοῦτον δὲ τοὺς κρύψαντας· ἀλλ' ἐφηυρέθης
ἦσσον φρονούσα τοῦδε Μενέλεω, γύναι.
κεῖ μὴ τόδ' ἐκλιποῦσ' ἐρημώσεις πέδον,
ὄδ' ἀντὶ τοῦ σοῦ σώματος σφαγήσεται.
ταῦτ' οὖν λογίζου, πότερα κατθανεῖν θέλεις
ἢ τόνδ' ὀλέσθαι σῆς ἀμαρτίας ὑπερ,
ἢν εἰς ἔμ' εἰς τε παῖδ' ἐμὴν ἀμαρτάνεις.

EURIPIDÉAS (70)

λάθρα (+ Tuiseal Ginideach): faoi rún ó. ὑπεκτίθεμαι: tugaim liom go slán sábháilte.
ἀνυχέω: déanaim gaisce, maím. βρέτας: dealbh. ἐφευρίσκω: aimsím.
ἦσσον φρονέω (+ Tuiseal Ginideach): níl mé chomh cliste le. κεῖ = καὶ εἰ. ἐρημόω: tréigim.
πέδον: áit. σφάζω: déanaim ár ar, maraím. λογίζομαι: smaoiním ar. πότερα: cibé acu.
ὄλλυμαι: faighim bás. ἀμαρτία: earráid, botún. ὑπερ (+ Tuiseal Ginideach): mar gheall ar.
ἀμαρτάνω: déanaim botún.

D.

(Ordaíonn an Bhanríon Arete coire uisce a théamh le haghaidh folctha. Ansin téann sí faoi choinne cófra chun na bronntanais a thug muintir Phaeacia dá n-aoi Odaiséas a chur ann agus cuireann sí roinnt bronntanas leo í féin.)

ὥς ἔφατ', Ἀρήτη δὲ μετὰ δμῶησιν ἔειπεν
ἀμφὶ πυρὶ στήσαι τρίποδα μέγαν ὅττι τάχιστα.
αἱ δὲ λοετροχόον τρίποδ' ἴστασαν ἐν πυρὶ κηλέω,
ἐν δ' ἄρ' ὕδωρ ἔχεαν, ὑπὸ δὲ ξύλα δαῖον ἐλούσαι.
γάστρην μὲν τρίποδος πῦρ ἀμφεπε, θέρμετο δ' ὕδωρ·
τόφρα δ' ἄρ' Ἀρήτη ξείνω περικαλλέα χηλὸν
ἐξέφερον θαλάμοιο, τίθει δ' ἐνὶ κάλλιμα δῶρα,
ἔσθητα χρυσόν τε, τὰ οἱ Φαίηκες ἔδωκαν·
ἐν δ' αὐτῇ φᾶρος θῆκεν καλόν τε χιτῶνα.

ΗΟΙΜÉΑΡ (70)

ἔφατο: is é ainmní an bhriathair seo ná “sé”, i.e. Alcinous, fear céile Arete. δμῶή: cailín aimsire.
τρίπους : coire. ὅττι = ὥς. λοετροχόος: chun an folcadán a líonadh. κήλεος: ar lasadh.
χέω: doirtim. ὑπό: faoi. ξύλον: ríosa adhmaid. δαίω: lasaim. γάστρη: bolg (coire).
ἀμφιέπω: tugaim timpeall. τόφρα: idir an dá linn. χηλός: cófra. θάλαμος: stóras.
ἔσθής: éadaí. φᾶρος: clóca.

(i) Cuir Gaeilge ar:-

(60)

πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἐνδείξαιτό τις
 πόσιν προτιμῶς ἢ θέλουσ' ὑπερθανεῖν;
 καὶ ταῦτα μὲν δὴ πᾶσ' ἐπίσταται πόλις·
 ἃ δ' ἐν δόμοις ἔδρασε θαυμάση κλύων.
 ἐπεὶ γὰρ ἦσθεθ' ἡμέραν τὴν κυρίαν
 ἤκουσαν, ὕδασι ποταμίοις λευκὸν χροῶ
 ἐλούσατ', ἐκ δ' ἐλούσα κεδρίνων δόμων
 ἐσθῆτα κόσμον τ' εὐπρεπῶς ἠσκήσατο,
 καὶ στᾶσα πρόσθεν Ἑστίας κατηύξατο·
 'δέσποιν', ἐγὼ γὰρ ἔρχομαι κατὰ χθονός,
 πανύστατόν σε προσπίτνουσ' αἰτήσομαι,
 τέκν' ὀρφανεῦσαι τὰμά· καὶ τῶ μὲν φίλην
 σύζευξον ἄλοχον, τῇ δὲ γενναῖον πόσιν.
 μηδ' (ὥσπερ αὐτῶν ἡ τεκοῦσ' ἀπόλλυμαι)
 θανεῖν ἀώρους παῖδας, ἀλλ' εὐδαίμονας
 ἐν γῆ πατρῶα τερπνὸν ἐκπλήσαι βίον.'

READING GREEK

(ii) Freagair **ceithre cheist ar bith** díobh seo a leanas. (Gabhann deich marc le gach ceist díobh):- (40)

- (a) Mínigh cén fáth a bhfuil Alkestis chun bás a fháil.
- (b) Déan cur síos gearr ar fheidhm an Chóir sa drámaíocht Ghréagach.
- (c) Scríobh nóta gearr ar bheatha Eoiripidéas.
- (d) Tabhair an **Chéad Phearsa, Uimhir Uatha, Aimsir Láithreach de dhá cheann ar bith** de na briathra a bhfuil líne fúthu thuas:
- προτιμῶσα, θέλουσα, ἔδρασε, θαυμάση.
- (e) Scríobh cuntas gearr ar an gcruinniú idir Odaiséas agus Nausikaa.
- (f) Tabhair breac-chuntas ar an achrann idir Aristarkhos agus Theophemos.

3. Freagair **trí cinn** de na ceisteanna seo a leanas. Ní mór ceist **amháin** ar a laghad a roghnú as Roinn A agus ceist **amháin** as Roinn B. Is féidir an **tríú** ceist a roghnú as Roinn A **nó** Roinn B. (Gabhann tríocha marc le gach ceist díobh):- [90]

A.

- (i) Déan trácht ar **trí cinn** de na tosca ba chúis leis an mbriseadh ar na hAithnigh i gCogadh na Peilipinéise.
- (ii) Scríobh nótaí gearra ar **dhá cheann ar bith** díobh seo a leanas:-
Síocháin Nicias; Cath Cunaxa; Agesilaus; Cath Chaeronea.
- (iii) Dar leatsa, cé acu de na cathanna ba thábhachtaí a throid Alastar Mór agus é ag gabháil na Peirse? Mínigh do rogha agus déan cur síos ar chúrsa an chatha.
- (iv) Tabhair breac-chuntas ar na leasuithe a thug Solon isteach san Aithin.

B.

- (i) Samhlaigh gur tusa Platón nuair a bhí sé sean. Scríobh óráid ghearr, agus í dírithe ar do chuid mac léinn nua i d'Acadamh, agus tabhair cuntas gearr ar do bheatha agus ar roinnt de do chuid príomhsmaointe fealsúnacha.
- (ii) Inis a bhfuil ar eolas agat faoi bheatha agus saothar Aescaileas agus ar an gcabhair a thug sé do dhrámaíocht an hAithne. Tabhair cuntas gearr ar scéal **amháin** dá chuid drámaí.
- (iii) Is ambasadóir Spartach tú, atá díreach tar éis teacht go dtí an Aithin, agus táthar tar éis turas an Acrapoil a thabhairt duit. I litir abhaile, déan cur síos ar cad a chonaic tú ar an Acrapoil agus inis do thuairim faoi.
- (iv) Scríobh nótaí gearra ar **dhá cheann ar bith** díobh seo a leanas:-
Vásáí Dubhfhíoracha; an Colún Dórach; an Discobolus; Peidiméidí.

LEATHANACH BÁN